

Asia: VN/30743/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä sekä luonnoksista erikoissairaanhoidon keskittämisasetuksen ja päivystysasetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit ehdotetusta leikkauksia ja tiettyjä lääketieteellisiä toimenpiteitä koskeva valtioneuvoston asetuksesta. Onko ehdotettu asetukset selkeä ja toimeenpantavissa, ja onko siinä huomioitu oleelliset asiat? Ellei mielestänne ole, miten sitä pitäisi muuttaa?

-

Kommentit erikoissairaanhoidon keskittämisasetuksen 4 §:n muutosehdotuksesta (psykoterapeuttisiin ja psykososiaalisiin menetelmiin liittyvä työnjako)

Terveystieteiden laitoksen lakimuutoksen kohta 4 §:n alakohta 6 - Psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointi ja osaamisen ylläpito

1. Yleiset huomiot

Jyväskylän yliopisto pitää tärkeänä lakimuutoksen kohtaa, jossa täsmennetään psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien käytön alueellista työnjakoa ja yhteensovittamista sekä menetelmien kehittämistä ja ylläpitoa. Tämä on keskeinen askel kohti yhdenvertaista ja vaikuttavaa mielenterveyshoitoa koko Suomessa.

Esitetystä asetustekstistä (4 § alakohta 6) puuttuu kuitenkin tällä hetkellä kokonaan koulutusvastuuyliopistojen roolin määrittely menetelmien arvioinnin ja osaamisen ylläpidon osalta.

Psykologian ja psykiatrian koulutuksesta vastuussa olevat yliopistot tulee mainita kansallisena yhteistyötahona valtakunnallisessa psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointi ja osaamisen ylläpito - tehtävissä.

2. Tarve koulutusvastuuyliopistojen roolin täsmentämiselle

Lakitekstissä ei ole riittävästi huomioitu psykologian ja lääketieteen koulutusvastuuyliopistojen roolia menetelmien arvioinnissa ja osaamisen ylläpidossa. Nähdäksemme myös tässä kyseisessä terveydenhuollon lakikohdassa tulee mainita yliopistoyhteistyö, jolloin se on hengeltään ja viestiltään linjassaan alla oleviin, jo voimassa oleviin lakeihin ja asetuksiin.

- Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994, 2 a §) edellyttää, että psykoterapeuttikoulutuksen järjestäjällä on psykologian tai lääketieteen koulutusvastuu.
- Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004, 28 §) mahdollistaa autonomian tutkintojen antamiseen sekä velvoittaa yliopistoja arvioimaan ja kehittämään tutkintoja ja opetusta jatkuvasti.
- Yliopistolaki (558/2009, 7 § ja 7 c §) määrittää yliopistojen tehtäväksi myös erikoistumiskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen järjestämisen.

Koulutusvastuuyliopistojen osallistuminen psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointiin, kehittämiseen ja koulutukseen on paitsi perusteltua, myös välttämätöntä, jotta uusien menetelmien käyttöönotto ja koulutus hyvinvointialueilla tapahtuu hallitusti ja linjakkaasti.

3. Ehdotettu täsmennys lakitekstiin (lisäykset ISOIN KIRJAIMIN)

Esitämme lakitekstiin seuraavat täsmennykset kohtaan 6

Psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointi ja osaamisen ylläpito valtakunnallisessa yhteistyössä;

MENETELMIEN ARVIOINTI JA OSAAMISEN YLLÄPITO TOTEUTETAAN YHTEISTYÖSSÄ ALUEIDEN KOULUTUSVASTUUYLIOPISTOJEN, TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN (THL) JA HYVINVOINTIALUEIDEN KANSSA NOUDATTAEN PALVELUVALIKOIMANEUVOSTON SUOSITUKSIA.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän on yhteistyössä huolehdittava yhteistyöalueellaan menetelmien käytön alueellisen työnjaon suunnittelusta ja yhteensovittamisesta.

KOULUTUS- JA KEHITTÄMISTYÖN OSALTA TULEE HUOLEHTIA (SOPIMUSPERUSTAISESTA) YHTEISTYÖSTÄ NIIDEN KOULUTUSVASTUUYLIOPISTOJEN KANSSA, JOILLA ON PSYKOLOGIAN JA/TAI LÄÄKETIETEEN KOULUTUSOHJELMA.

4. Yhteiskunnallinen ja kansallinen merkitys

Koulutusvastuuyliopistojen rooli on keskeinen myös kansallisen TKI-tiekartan mukaisesti, jossa yliopistot nähdään alueellisen ja kansallisen kehittämisen moottoreina. Yliopistojen osallistuminen varmistaa, että menetelmien kehittäminen ja käyttöönotto perustuvat tieteelliseen näyttöön, ovat kansallisesti neutraaleja ja takaavat tasapuolisen kohtelun eri alueilla.

Terveysthuoltopalvelujen parissa tarjottavien psykososiaalisten ja psykoterapeuttisten menetelmien koulutus- ja kehittämistyö tulee siis jatkossakin koordinoitua psykologiaa tai lääketiedettä kouluttavista koulutusvastuuyliopistoista käsin tai niiden kanssa yhteistyössä.

Ilman koulutusvastuuyliopistojen koordinoivaa roolia ei ole mahdollista toteuttaa kansallisesti tasaveroista menetelmien kehittämis- ja kouluttamistyötä, joka edellyttää mielenterveysalalle koulutettavien ammattilaisten tutkintokoulutuksen muokkaamista.

Opetussuunnitelmatyö osalta psykologian koulutusvastuuyliopisto ovat jo valmistelleet pitkälle mielenterveypalveluissa tarvittavien menetelmien koulutusta terapiatakuun toteutumiseksi. Uudistettu opetus käynnistyy osana psykologien koulutusohjelmaa jo syksystä 2025 alkaen.

5. Yhteenveto

Koulutusvastuuyliopistojen roolin selkeä kirjaaminen lakiin on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa:

- menetelmien kehittämisen ja arvioinnin tieteellinen taso,
- koulutuksen yhdenvertaisuus ja vaikuttavuus,
- potilasturvallisuus ja hoidon laatu,
- terapiatakuun toteutuminen osana mielenterveyspalveluiden uudistusta.

Kommentit muista keskittämisen- ja päivystysasetuksen muutosehdotuksista

-

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto - Psykologian laitos